



# राष्ट्रीय मानव अधिकार आयोग

केन्द्रीय कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर



सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ र सूचनाको हकसम्बन्धी  
नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम प्रकाशित  
त्रैमासिक कार्यसम्पादन विवरण



(२०८० साउन १ गतेदेखि २०८० असोज मसान्तसम्म केन्द्रीय कार्यालयबाट  
सम्पादन गरिएका प्रमुख क्रियाकलापहरू)

प्रकाशन गर्ने

दुर्गा पोखरेल  
सहायक सूचना अधिकारी

झङ्करबहादुर रावल  
सूचना अधिकारी

## १. आयोगको स्वरूप र प्रकृति

मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५३ बमोजिम २०५७ जेठ १३ मा स्थापना भएको राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ बाट संवैधानिक हैसियत प्राप्त गरेको हो । नेपालको वर्तमान संविधानले समेत आयोगलाई संवैधानिक हैसियत प्रदान गरेको छ । नेपालको संविधानको धारा २४८ र २४९ मा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगसम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ ।

नेपालको संविधानको धारा २४८ अनुसार आयोगमा अध्यक्ष र ४ जना सदस्य रहने व्यवस्था छ । राष्ट्रपतिबाट संवैधानिक परिषद्को सिफारिसमा नियुक्त हुने अध्यक्ष र सदस्यको पदावधि नियुक्ति भएको मितिले छ वर्षको हुन्छ । राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग एक स्वक्रियाशील तथा पीडितमुखी संस्था हो । आयोगका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरू मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धनसँग सम्बन्धित हुन्छन् । मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धनका लागि आयोगले सरकार, राज्यका अन्य अङ्गहरू तथा नागरिक समाजसँग सहकार्य गर्दछ ।

## २. आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार

मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धन आयोगको प्रमुख कार्य हो । नेपालको संविधानको धारा २४९ मा आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार उल्लेख गरिएको छ । यस्तै राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ४ मा समेत आयोगका काम, कर्तव्य र अधिकारको उल्लेख गरी आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारलाई थप स्पष्ट गरिएको छ । नेपालको संविधानको धारा २४९ मा उल्लेख भएअनुसार आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम रहेको छ :

(१) मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र संवर्द्धन तथा त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्नु राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) उपधारा १ मा उल्लिखित कर्तव्य पूरा गर्न लागि राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले देहाय बमोजिमका काम गर्नेछ

(क) कुनै व्यक्ति वा समूहको मानव अधिकार उल्लङ्घन वा त्यसको दुरुत्साहन भएकोमा पीडित आफैं वा निजको तर्फबाट कसैले आयोगसमक्ष प्रस्तुत वा प्रेषित गरेको निवेदन वा उजुरी वा कुनै स्रोतबाट आयोगलाई प्राप्त भएको वा आयोगको जानकारीमा आएको विषयमा छानबिन तथा अनुसन्धान गरी दोषी उपर कारबाही गर्न सिफारिस गर्ने,

(ख) मानव अधिकारको उल्लङ्घन हुनबाट रोक्ने जिम्मेवारी वा कर्तव्य भएको पदाधिकारीले आफ्नो जिम्मेवारी पूरा नगरेमा वा कर्तव्य पालन नगरेमा वा जिम्मेवारी पूरा गर्न वा कर्तव्य पालन गर्न उदासीनता देखाएमा त्यस्तो पदाधिकारीउपर विभागीय कारबाही गर्न सम्बन्धित अधिकारी समक्ष सिफारिस गर्ने,

(ग) मानव अधिकार उल्लङ्घन गर्ने व्यक्ति वा संस्थाका विरुद्ध मुद्दा चलाउनु पर्ने आवश्यकता भएमा

- कानूनबमोजिम अदालतमा मुद्दा दायर गर्न सिफारिस गर्ने,
- (घ) मानव अधिकारको चेतना अभिवृद्धि गर्न नागरिक समाजसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- (ङ) मानव अधिकारको उल्लङ्घनकर्तालाई विभागीय कारबाही तथा सजाय गर्न कारण र आधार खुलाई सम्बन्धित निकाय समक्ष सिफारिस गर्ने,
- (च) मानव अधिकारसँग सम्बन्धित कानूनको आवधिक रूपमा पुनरावलोकन गर्ने तथा त्यसमा गर्नु पर्ने सुधार तथा संशोधनका सम्बन्धमा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,
- (छ) मानव अधिकारसँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि वा सम्झौताको नेपाल पक्ष बन्नु पर्ने भएमा त्यसको कारणसहित नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने र नेपाल पक्ष बनिसकेका सन्धि वा सम्झौताको कार्यान्वयन भए वा नभएको अनुगमन गरी कार्यान्वयन नभएको पाइएमा त्यसको कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,
- (ज) मानव अधिकारको उल्लङ्घनका सम्बन्धमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले गरेको सिफारिस वा निर्देशन पालन वा कार्यान्वयन नगर्ने पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायको नाम कानूनबमोजिम सार्वजनिक गरी मानव अधिकार उल्लङ्घनकर्ताको रूपमा अभिलेख राख्ने ।
- (३) मानव अधिकार आयोगले आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दा वा कर्तव्य पालन गर्दा देहायबमोजिमको अधिकार प्रयोग गर्न सक्नेछ :-
- (क) कुनै व्यक्तिलाई आयोग समक्ष उपस्थित गराई जानकारी वा बयान लिने वा बकपत्र गराउने, प्रमाण बुझ्ने, दसी-प्रमाण दाखिला गर्न लगाउने सम्बन्धमा अदालतलाई भए सरहको अधिकार प्रयोग गर्ने,
- (ख) मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन हुन लागेको वा भइसकेको सूचना आयोगले कुनै किसिमबाट प्राप्त गरेमा कुनै व्यक्ति वा निजको आवास वा कार्यालयमा विनासूचना प्रवेश गर्ने, खानतलासी लिने तथा त्यसरी खानतलासी लिँदा मानव अधिकारको उल्लङ्घनसँग सम्बन्धित लिखत, प्रमाण वा सबुत कब्जामा लिने,
- (ग) कुनै व्यक्तिको मानव अधिकार उल्लङ्घन भइरहेको कुरा जानकारी भई तत्काल कारबाही गर्नुपर्ने आवश्यक देखिएमा विनासूचना सरकारी कार्यालय वा अन्य ठाउँमा प्रवेश गर्ने र उद्धार गर्ने,
- (घ) मानव अधिकारको उल्लङ्घनबाट पीडितलाई कानूनबमोजिम क्षतिपूर्ति दिन आदेश दिने ।
- (४) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले आफ्नो काम, कर्तव्य र अधिकार मध्ये कुनै काम, कर्तव्य र अधिकार सो आयोगको अध्यक्ष, कुनै सदस्य वा नेपाल सरकारको कर्मचारीलाई तोकिएको शर्तको अधीनमा रही प्रयोग तथा पालन गर्ने गरी प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
- (५) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तथा कार्यविधि सङ्घीय कानूनबमोजिम

हुनेछ ।

## २.१ आयोगका पदाधिकारीहरु

माननीय श्री तप बहादुर मगर - अध्यक्ष

माननीय श्री डा.सूर्य प्रसाद शर्मा ढुङ्गेल - सदस्य

माननीय श्री मिहिर ठाकुर - सदस्य

माननीय श्री मनोज दुवाडी - सदस्य

माननीय श्री लिली थापा - सदस्य

## २.२ आयोगका पदाधिकारीहरुको कार्यविभाजन :

मा. श्री तप बहादुर मगर (अध्यक्ष)	मा. श्री डा.सूर्य प्र. शर्मा ढुङ्गेल (सदस्य)	मा. श्री मिहिर ठाकुर (सदस्य)	मा. श्री मनोज दुवाडी (सदस्य)	मा. श्री लिली थापा (सदस्य)
-अर्थ, प्रशासन -संवैधानिक निकाय -दातृ निकाय र अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध -कार्य विभाजनमा नपरेका सबै विषय	-सामूहिक अधिकारहरु -सङ्क्रमणकालीन न्याय -नागरिक समाजसँग सहकार्य - UPR, SDGs सम्बन्धी	-रणनीति, योजना र कार्यान्वयन -अनुगमन सम्बन्धी -उपभोक्ता, व्यवसाय र मानव अधिकार	-अनुसन्धान -आयोगको सिफारिस कार्यान्वयन -कानून पुनरावलोकन, परामर्श र ज्येष्ठ नागरिकसम्बन्धी	-प्रवर्द्धन, मानव अधिकार शिक्षा -सन्धि अनुगमन र सरकारी निकायसँग सम्बन्ध -महिला, बालबालिका र आप्रवासन -मानव बेचबिखन विरुद्धको विषय

## ३.आयोगमा रहने कर्मचारी सङ्ख्या र कार्य विवरण :

आयोगको केन्द्रीय कार्यालयका अतिरिक्त ६ वटा प्रदेश कार्यालय, ३ वटा प्रदेश शाखा कार्यालय र एउटा प्रदेश कार्यालय (प्रस्तावित) मा गरी जम्मा ३०९ जना कर्मचारीको दरबन्दी रहको छ । दरबन्दी विवरण तथा पदपूर्तिको अवस्था निम्नबमोजिम छ :

क्र.सं.	श्रेणी/तह	पद	जम्मा दरबन्दी	पदपूर्ति सङ्ख्या
१	विशिष्ट श्रेणी	सचिव	१	-
२	रा.प. प्रथम श्रेणी	सह-सचिव	९	५
३	रा.प. द्वितीय श्रेणी	उप-सचिव	२०	२०
४	रा.प. तृतीय श्रेणी	अधिकृत	१०७	७३
५	सहायक प्रथम	सहायक प्रथम	५८	१८
६	श्रेणीविहीन	सहायक कर्मचारी (सवारी चालक, सुरक्षा गार्ड, कार्यालय सहयोगी, माली र सरसफाई)	११४	९३
जम्मा			३०९	२०९

## आयोगको साङ्गठनिक संरचना

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको सबैभन्दा माथिल्लो निकाय ५ जना पदाधिकारी रहेकोे आयोग हो । जसमा १ अध्यक्ष र ४ सदस्यसहित ५ जना पदाधिकारीहरू रहन्छन् । प्रशासनिक प्रमुखको रूपमा एकजना सचिव रहने आयोगमा सचिव मातहत ४ वटा विभाग, ७ वटा प्रदेश कार्यालय र ३ वटा प्रदेश शाखा कार्यालय छन् भने विभाग अन्तर्गत १४ वटा महाशाखा र मानव अधिकार प्रशिक्षण प्रतिष्ठान रहेका छन् ।

## आयोगका विभागहरू

### १. संरक्षण विभाग

यस विभाग अन्तर्गत अनुसन्धान महाशाखा, अनुगमन महाशाखा, अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि अनुगमन महाशाखा र कानून महाशाखा रहेका छन् ।

## २. संवर्द्धन विभाग

यस विभाग अन्तर्गत संवर्द्धन महाशाखा, सामूहिक अधिकार महाशाखा र लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण महाशाखा रहेका छन् ।

**३. प्रशासन, योजना तथा अर्थ विभाग** यस विभाग अन्तर्गत योजना, नीति तथा आन्तरिक मूल्याङ्कन महाशाखा, प्रशासन महाशाखा र आर्थिक प्रशासन महाशाखा र अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध महाशाखा रहेका छन् ।

## ४. समन्वय विभाग

यस विभाग अन्तर्गत बैठक समन्वय महाशाखा, प्रदेश कार्यालय समन्वय महाशाखा, सञ्चार, सूचना प्रविधि, प्रतिवेदन, प्राज्ञिक अनुसन्धान तथा प्रकाशन महाशाखा र मानव अधिकार प्रशिक्षण प्रतिष्ठान रहेका छन् ।

## (अ) महाशाखाहरूले सम्पादन गर्ने कार्यहरू :

### (क) कानून महाशाखा

- कानून पुनरावलोकनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मानव अधिकारसम्बन्धी महत्वपूर्ण निर्णय प्रकाशन गर्ने
- आयोगलाई विपक्षी बनाई दर्ता भएका मुद्दामा बहस-पैरवी गर्ने,
- आवश्यक कानूनी मस्यौदा तयार गर्ने,
- कानूनी परामर्श प्रदान गर्ने,
- आयोगले तोकेका कानूनसम्बन्धी अन्य कार्यहरू गर्ने ।

### (ख) अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि अनुगमन महाशाखा

- अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन गर्ने,
- मानव अधिकार राष्ट्रिय कार्ययोजनासम्बन्धी अनुगमन गर्ने,
- विश्वव्यापी आवधिक समीक्षासम्बन्धी अनुगमन गर्ने,
- महासन्धि अनुमोदनको लागि आयोगले गर्ने सिफारिससम्बन्धी कार्य गर्ने,
- राज्यले तयार गरेको क्तबतभ च्भउयचत उपर सुझाव तयार गर्ने,
- मानव अधिकारको समग्र अवस्थाको अनुगमन गर्ने ।

### (ग) अनुसन्धान महाशाखा

- मानव अधिकार उल्लङ्घनसम्बन्धी उजूरी ग्रहण गर्ने,
- मानव अधिकार उल्लङ्घनका घटनामा अनुसन्धान/अनुगमन गर्ने,
- अनुसन्धान सम्पन्न भइसकेका उजूरीहरू निर्णयार्थ आयोगमा पेश गर्ने,
- निर्णय लेखन गर्ने,
- मानव अधिकार उल्लङ्घनका सम्बन्धमा आयोगको निर्णयबमोजिम पत्राचार/ताकेता गर्ने,

- उजुरी, कारवाहीसम्बन्धी अन्य कार्यहरू गर्ने ।

### (घ) संवद्र्धन महाशाखा

- मानव अधिकार शिक्षासम्बन्धी कार्यक्रम गर्ने,
- मानव अधिकारसम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने,
- मानव अधिकारसम्बन्धी वकालतको कार्य गर्ने,
- मानव अधिकारका विषयमा सूचनामूलक/शिक्षामूलक सामग्रीको निर्माण तथा वितरण गर्ने,
- मानव अधिकारसँग सम्बन्धित सङ्घ-संस्थाहरूसँग समन्वय/सहकार्यसम्बन्धी कार्य गर्ने ।

### (ङ) लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण महाशाखा

- लैङ्गिक तथा सामाजिक विभेद हटाउन पहल गर्ने,
- महिलाको मानव अधिकारको अवस्थाबारे बहस पैरवी गर्ने,
- राज्यका हरेक तहमा महिला तथा अन्य सीमान्तीकृत समुदायको सहभागितामा अभिवृद्धि गर्न पहल गर्ने,
- महिला विरुद्ध हुने हिंसा तथा सीमान्तीकृत समुदायको मानव अधिकार हनन् विरुद्धमा कार्य गर्ने,
- महिला र पछाडि पारिएका समुदायको न्यायमा पहुँच वृद्धि गर्ने,
- महिला तथा सामाजिक रूपमा पछाडि पारिएका समुदायको क्षेत्रमा काम गर्ने सङ्घ-संस्थासँग सहकार्य समन्वय गर्ने ।

### (च) सामूहिक अधिकार महाशाखा

- सामूहिक अधिकार (आदिवासी जनजाति, अल्पसङ्ख्यक, जेष्ठ नागरिक, जातीय विभेद विरुद्धको अधिकार, मानसिक स्वास्थ्य, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक, HIV प्रभावित आदि...) को प्रवद्र्धनका लागि गोष्ठी अन्तरक्रिया, छलफल, कार्यशाला तथा प्रशिक्षण गर्ने,
- सामूहिक अधिकारको अवस्थाका सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने,
- सामूहिक अधिकारको संरक्षण र सम्वद्र्धनका लागि आवश्यक कार्यहरू गर्ने,
- कानून महाशमखासँगको समन्वयमा सामूहिक अधिकारको सुनिश्चितताका लागि कानून पुनरावलोकनसम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने ।

### (छ) योजना, नीति तथा आन्तरिक मूल्याङ्कन महाशाखा

- रणनीतिक योजना निर्माण गर्ने,
- वार्षिक कार्यक्रम र योजना तयार गर्ने,
- कार्ययोजना कार्यान्वयन अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने,
- चौमासिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- प्रगति समीक्षा कार्यक्रम गर्ने,
- कार्यक्रम र योजनाका सम्बन्धमा योजना आयोग र अर्थ मन्त्रालयसँग समन्वय गर्ने,
- आयोगको नीति तर्जुमा गर्ने ।

### (ज) प्रशासन महाशाखा

- आयोगको जनशक्ति व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- कार्यालय व्यवस्थापन र सरसफाइसम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने,
- सार्वजनिक खरिदसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- आयोग अन्तर्गतका भौतिक साधनहरूको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने र आवश्यकतानुसार मर्मत सम्भार तथा रेखदेख गर्ने, गराउने,
- आयोगको सवारी व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- दैनिक र भैपरी आउने अन्य कामहरू गर्ने ।

### **(झ) आर्थिक प्रशासन महाशाखा**

- आयोगको वार्षिक बजेट निर्माण गर्ने,
- बजेट बाँडफाँड तथा अख्तियारी प्रदानसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- आर्थिक कारोवारको लेखा राख्ने तथा आर्थिक प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरीक्षण र वेरुजु फल्ट्ससम्बन्धी कार्य गर्ने,
- दातृ संस्थाबाट आएको बजेटको छुट्टै हिसाव तथा आर्थिक प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- आर्थिक अनुशासन कायम गर्ने,
- वित्तीय स्रोत तथा असरसम्बन्धी अभिलेखन गर्ने ।

### **(ञ) अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध महाशाखा**

- अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धसम्बन्धी काम गर्ने,
- APF, UN Agencies र मानव अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ-संस्थासँग समन्वय गर्ने,
- कुटनीतिक नियोगसँग आवश्यक समन्वय गर्ने ।

### **(ट) सञ्चार, सूचना प्रविधि, प्रतिवेदन, प्राज्ञिक अनुसन्धान तथा प्रकाशन महाशाखा**

- आयोगका सूचनालाई सञ्चार माध्यम समक्ष पुर्याउने,
- प्रेस विज्ञप्ति/प्रेस नोट तयार गर्ने,
- पत्रकार सम्मेलनको तयारी गर्ने,
- मानव अधिकारपत्र सम्पादन गर्ने,
- मानव अधिकारसम्बन्धी समाचारको अनुगमन गर्ने,
- Server System र कम्प्युटर मर्मत गर्ने,
- आयोगका Facebook, Twitter, Website Update गर्ने,
- आयोगका कर्मचारीहरूको विद्युतीय हाजिरीको रेकर्ड राख्ने,
- आयोगका प्रकाशनमा डिजाइन तथा लेआउटका सम्बन्धमा सहयोग गर्ने,
- सूचना प्रविधिसम्बन्धी नीति र योजनाको निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने,
- CMRS प्रणाली सञ्चालनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- आयोगको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- मानव अधिकारसम्बन्धी विषयगत प्रतिवेदनमा आवश्यक कार्य गर्ने,
- आयोगबाट प्रकाशन हुने अन्य प्रकाशनहरूसम्बन्धी कार्य गर्ने ।



### (ठ) प्रदेश कार्यालय समन्वय महाशाखा

- केन्द्र, प्रदेश तथा प्रदेश शाखा कार्यालयबिच समन्वय गर्ने,
- प्रदेश तथा प्रदेश शाखा कार्यालयको मासिक प्रतिवेदन सङ्कलन र विश्लेषण गर्ने,
- केन्द्र, प्रदेश तथा प्रदेश शाखा कार्यालयबिच कार्य सम्पादनमा सहजता ल्याउन सहयोग पुर्याउने ।

### (ड) वैठक समन्वय महाशाखा

- मानव अधिकार आयोगका सिफारिस कार्यान्वयनका लागि पहल गर्ने,
- आन्तरिक र बाह्य समन्वय गर्ने,
- आयोगको वैठकका प्रस्ताव तथा माइन्सूट तयार गर्न सचिवालयलाई सहयोग गर्ने ।

### ४. आयोगबाट प्रदान गरिने सेवा :

- मानव अधिकारको उल्लङ्घनका सम्बन्धमा उजुरी लिने, अनुसन्धान गर्ने, दोषीलाई कारवाही र पीडितलाई क्षतिपूर्तिका लागि नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- मानव अधिकार अवस्थाको अनुगमन गर्ने र अनुगमनबाट देखिएका तथ्यको आधारमा सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरूबारे नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- तालिम, गोष्ठी, अन्तरक्रियाका माध्यमबाट मानव अधिकार शिक्षा प्रवर्द्धन गर्ने,
- मानव अधिकारसम्बन्धी कानूनहरूको पुनरावलोकन गरी सुधारका लागि सिफारिस गर्ने,
- नेपाल पक्ष भएका मानव अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिहरूको कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- मानव अधिकारसम्बन्धी अन्य कार्यहरू गर्ने ।

### ५. आयोगका विभागीय प्रमुख/ महाशाखा प्रमुखहरू

सि.नं.	विभाग, महाशाखा	प्रमुखको नाम	पद
१	प्रशासन, योजना तथा अर्थ विभाग	डा. टीकाराम पोखरेल	सहसचिव
२	संरक्षण विभाग	यज्ञप्रसाद अधिकारी	सहसचिव
३	संवर्द्धन विभाग	नवराज सापकोटा	सहसचिव
४	समन्वय विभाग	सम्झना शर्मा	सहसचिव
५	अनुसन्धान महाशाखा	श्यामबाबु काफ्ले	उपसचिव
६	अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि अनुगमन महाशाखा	मोहनदेव जोशी	उपसचिव

७	अनुगमन महाशाखा	-	-
८	सामूहिक अधिकार महाशाखा	बुद्धनारायण सहनी	उपसचिव
९	योजना, नीति तथा आन्तरिक मूल्याङ्कन महाशाखा	सन्तोष आचार्य	उपसचिव
१०	वैठक समन्वय महाशाखा	विरबहादुर बुढा	उपसचिव
११	कानून महाशाखा	झंकरबहादुर रावल	उपसचिव
१२	लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण महाशाखा	नीतु गड्तौला	उपसचिव
१३	प्रशासन महाशाखा	सुबोध पोखरेल	उपसचिव
१४	आर्थिक प्रशासन महाशाखा	जितेन्द्र कार्की	लेखा अधिकृत
१५	संवर्द्धन महाशाखा	सरिता जवाली	उपसचिव
१६	सञ्चार, सूचना प्रविधि, प्रतिवेदन, प्राज्ञिक अनुसन्धान तथा प्रकाशन महाशाखा	चन्द्रकान्त चापागाईं	उपसचिव
१७	अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध महाशाखा	कमल थापा क्षेत्री	उपसचिव
१८	प्रदेश कार्यालय समन्वय महाशाखा	रमेशकुमार थापा	उपसचिव
१९	मानव अधिकार प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	दिपेन्द्रबहादुर सिंह	मा.अ.अ.

#### ६. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि :

- १० पेजसम्मको सूचना निःशुल्क प्राप्त हुने र सोभन्दा माथि भएमा प्रति पेज रु. ५/- (पाँच) दस्तुर लाग्ने,
- सूचनाको प्रकृति हेरी बढीमा १५ दिनसम्मको अवधि लाग्ने,
- आयोगका प्रकाशनहरू निःशुल्क वितरण हुने,
- सूचना बाहेक अन्य प्रकृतिका सेवा प्राप्त गर्ने अवधि कामको प्रकृतिअनुसार फरक-फरक हुने ।

#### ७. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी :

- आयोगमा परेका उजूरीका सम्बन्धमा अनुसन्धानपश्चात् आयोगबाट निर्णय हुने,
- नेपाल सरकारलाई गरिने सिफारिसहरूका सम्बन्धमा आयोगले निर्णय गर्ने,
- नीतिगत विषयमा आयोगबाट र प्रशासनिक तथा आर्थिक विषयमा सचिवबाट निर्णय हुने ।

#### ८. निर्णय उपर उजूरी सुन्ने अधिकारी :

- नीतिगत तहमा माननीय अध्यक्ष श्री तप बहादुर मगर
- प्रशासनिक तहमा का.मु. सचिव श्री मुरारिप्रसाद खरेल

## ९. सम्पादन गरिएका कामको विवरण : (२०८० साउनदेखि २०८० असोज मसान्तसम्म)

### ९.१. अनुसन्धानसम्बन्धी कार्यहरू:

- यस अवधिमा उजूरीको विषयमा आयोगको बैठक ३ पटक बैठक बसी ११ थान उजूरीहरू उपर सुनुवाई भई ६ थान फर्च्यौट भए । आयोगमा पेश भएका मध्ये ५ थान उजूरी पुनः पेश गर्ने निर्णय भएको छ ।
- निर्णय भई सम्बन्धित सरोकारवालाई कारवाहीको लागि सिफारिस गरिएका र तामेली/खारेज भएका फैसला लेखन भईसकेका २४ थान पुराना उजूरी फाइलहरू माथि पञ्जिका तयार गरी अभिलेखालयमा बुझाइएको छ ।
- आयोगबाट आ.व. २०७९/०८० मा भएका निर्णयहरूको विषयगत र कार्यालयगत वर्गिकरण गर्ने कार्य सम्पन्न गरी आयोगमा पेश गरिएको छ । साथै वार्षिक प्रतिवेदनको लागि सम्बन्धित महाशाखालाई आवश्यक सूचना तथ्याडक उपलब्ध गराएको छ ।
- प्रदेश तथा प्रदेश शाखा कार्यालयबाट निर्णयका लागि प्राप्त हुन आएका उजूरी फाइलहरू उपर अध्ययन गरी निर्णयको लागि आयोगमा पेश गर्न टिप्पणी, टिपोट र पञ्जिका तयार गरिएको छ ।
- आयोगबाट निर्णय भएका उजूरी फाइलहरूको सम्बन्धमा Hard Copy र Soft Copy Minute तयार गरी रुजु गर्ने काम गरिएको ।
- यस महाशाखामा यस अवधिमा प्राप्त १७ मध्ये ६ वटा र मधेश प्रदेश कार्यालयमा दर्ता भएको एक गरी सातवटा उजूरीमाथि अनुसन्धान सम्पन्न भएको छ । यस महाशाखामा दर्ता भएका बाँकी ११ उजूरी उपर पनि छानबिन अनुसन्धान कार्य शुरू भइसकेको ।
- यस महाशाखाले यस अवधिमा अन्य महाशाखाहरूको समन्वयमा ९ पटक मानव अधिकार अवस्थाको अनुगमन गरिएको ।
- आयोगको स्तरीकरण सम्बन्धमा अनुसन्धानसँग सम्बन्धित दस्तावेजहरू तयार गरी सम्बन्धित महाशाखा / विभागमा पठाइएको ।
- आयोगबाट सिफारिस गर्ने निर्णय भएका उजूरीहरूमा सिफारिस कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित मन्त्रालय तथा अन्य निकायमा पत्राचार र ताकेता पत्राचार गरिएको ।
- उजूरी शाखा, अनुसन्धान महाशाखाबाट आफ्नो उजूरी, मानव अधिकार उल्लंघनका विषयमा फोन तथा प्रत्यक्ष रूपमा आएका २२९ जना पीडित तथा सरोकारवालाहरूलाई परामर्श तथा जानकारी

गराइएको ।

- आयोगका कार्यालयमा क्षेत्राधिकार भन्दा बाहिरको उजूरी लिई आउने पीडित तथा प्रभावितहरूलाई परामर्श/ मनोविमर्श प्रदान गरी सम्बन्धित निकायमा जान रिफर गरिएको ।
- आयोगबाट तथा विभिन्न संघ संस्थाहरूले आयोजना गरिएका खर्चतगब ि र भौतिक उपस्थितीमा आयोगको सभाहलमा १३ वटा साथै आयोगको प्रतिनिधिको रुपमा ७ वटा कार्यक्रममा सहभागिता जनाइएको ।
- आयोगमा डेलिगेशनबाट प्राप्त उजूरीहरूको सम्बोधन गर्ने कार्य गरिएको ।
- आयोगको अनुसन्धान महाशाखा तथा आयोगका प्रदेश तथा प्रदेश शाखा कार्यालयबाट आ.व. २०७९/०८० बाट जिम्मेवारी सरी आएका उजूरी फाइलहरूको विवरण तयार गरी आयोग समक्ष पेश गरिएको ।
- आयोगका प्रदेश तथा प्रदेश शाखा कार्यालयबाट अनुसन्धान सम्पन्न भई निर्णयका लागि महशाखामा यस अवधिमा ८५ वटा उजूरी फाइलहरू प्राप्त भएको ।

### आयोगबाट मिति २०८० साउन देखि असोज मसान्त सम्म भएका निर्णयहरूको विवरण

महिना	सिफारिस		तामेली	खारेज	जम्मा फर्च्यौट	पुन पेश गर्ने	जम्मा निर्णय
	नीतिगत	उजूरीगत					
२०७९ भदौ	-	१	-	-	१	-	१
२०७९ असोज	१	४	-	-	५	५	१०
जम्मा निर्णय:	१	५	-	-	६	५	११

### ९.२. अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि अनुगमनसम्बन्धी कार्यहरू

- आयोगले २०८०/४/१८ गतेका दिन कानून न्याय तथा मानव अधिकार समितिअन्तर्गतको उपसमितिलाई संक्रमणकालीन न्याय सम्बन्धी प्रस्तावित संशोधन विधेयकउपर सुझाव तथा धारणा पठाएको थियो

- वेपता पारिएका ब्यक्तिको छानविन, सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग ऐन, २०७१ लाई तत्काल संशोधन गर्न माग गर्दै काठमाडौंको बबरमहलमा मिति २०८० श्रावण १९ गते धर्ना कार्यक्रमको अनुगमन गरेको थियो ।
- मिति २०८०/०५/०३ गतेका दिन भक्तपुर जिल्लामा अवस्थित बालसुधार गृहमा कमल बस्नेतको मृत्यु भएको विषयलाई लिएर बालसुधार गृहमा रहेका बालकहरुले तोडफोड गरेको तथा सुधारगृहबाट मिति २०८०/०५/०४ गते ढुंगामुढा गरेको र गेटबाट बाहिर निस्की जथाभावी तोडफोड गर्ने तथा पसल बन्द गराउने गरेको सम्बन्धमा र बालसुधार गृहमा अनुगमनको लागि अनुरोध भइआएको साथै सुधारगृहबाट भागेका २ जना सुमन आलेमगर तथा मिलन तामाङ्गको अभिभावक मञ्जु आलेमगरले निजहरु डराएको कारण शान्तिसुरक्षाको लागि समन्वय गरिदिन अनुरोध भएको सम्बन्धमा आयोगले मिति २०८०/५/५ गते भक्तपुरको स्थलगत अनुगमन गरेको थियो ।
- मिति २०८०/०४/३२ मा चार सदस्यीय अनुगमन टोली खटाइएको थियो । अनुगमन टोलीले उक्त दिन भइरहेका प्रदर्शनहरुमध्ये सरकारी निस्कृत्याले मानव अधिकारमा असर परेका गम्भीर छ विषयहरुमा पीडित पक्ष र सुरक्षाकर्मीहरुसँग जानकारी लिने कार्य गरेको थियो । दाइजो प्रथाको परिणामस्वरूप शंकास्पद तवरले मृत्यु भएको आरती साहको मुद्दामा प्रहरी अनुसन्धानमा भएको भनिएको लापरवाही ,वैवाहिक जबरजस्ती करणीबाट पीडित भनिएकी आरती रावल गिरीको न्याय प्राप्त गर्ने अधिकार ,चिकित्सा शिक्षा सरोकार संघर्ष समितिको शान्तिपूर्ण सडक आन्दोलन लगायत ६ वटा विषयहरुमा भएका समग्र प्रदर्शनहरुको सम्बन्धमा तथ्य संकलन गरी प्रस्तुत प्रतिवेदन तयार गरिएको हो ।
- अधिवक्ता भगवती पाण्डे (शीतल) ले कुनै एउटा टेलिभिजनको कार्यक्रममा मंगोल वा तामाङ्ग तथा मगर समूदायले फूपु चेला तथा मामाचेली (दाजुबहिनी)बीच वैवाहिक सम्बन्ध हुन्छ र उनीहरुबाट जन्मेका सन्तान अपराध मनोवृत्तिका हुन्छन भनी कुनै प्रसङ्गमा टेलिभिजनमा दिएको अभिव्यक्तिलाई लिएर निजले माफी माग्नुपर्ने वा कानूनी कारवाहीमा लानुपर्ने भनी अदालतमा मुद्दा गइसक्दा पनि प्रहरीले पक्राउ नगरेको भनी मिति २०८०/४/१७ गतेका दिन काठमाडौं प्रहरी परिसर टेकुमा दबाब दिएको तथा निजलाई प्रहरीले पक्राउ परी अदालतको आदेशबाट रिहा भएको सन्दर्भमा नेपाल तामाङ्ग घेदुङ र नेपाल मगर समाजको आयोजनामा कोणसभा गर्ने क्रममा केही प्रदर्शनकारीमाथि प्रहरीले कुटपीट गरी ज्यादती गरेको विरोधमा उल्लिखित संगठनहरुको आयोजनामा काठमाडौंको माइतिघर तथा बानेश्वरमा बृहत शक्ति प्रदर्शन तथा विरोध कार्यक्रमको आयोगले मिति २०८०/४/२२ गते अनुगमन गरेको थियो ।

- आयोगबाट मिति २०८०/६/२२ गतेका दिन आयोगका माननीय अध्यक्ष श्री तपबहादुर मगर नेतृत्वको पदाधिकारी सम्मिलित टोलीबाट संघीय संसदका सम्माननीय सभामुख श्री देवराज घिमिरे सहितको टोलीसँग सभामुखको कार्यकक्ष सिंहदरबारमा भेट गरी छलफल गरिएको छ । आयोगको टोलीमा माननीय सदस्यहरु डा. सूर्य ढुंगेल र मनोज दुवाडी, आयोगका का.मु. सचिव मुरारिप्रसाद खरेल र मानव अधिकार अधिकृत खिमानन्द बस्याल रहनु भएको थियो ।

२०८० साउन देखि हालसम्म सम्पन्न भएका अनुगमन सम्बन्धी कार्यहरु			
१	घरेलु हिंसापीडित आरती साहको मृत्यु भएको भनिएको सम्बन्धमा स्थलगत अनुगमन ।	काठमाण्डौं	२०८०/४/११
२	माइतिघर मण्डलामा धर्नामा बसेका वित्तिय संस्था(सहकारी लघुवित्त) पीडितहरुको मानव अधिकार अवस्था सम्बन्धमा स्थलगत अनुगमन	काठमाण्डौं	२०८०/४/१५
३	काठमाण्डौं महानगरपालिका वडा नं.३ र २६ को सामाखुशी खोलामाथि रहेको ढलानको स्ल्याव महानगरपालिकाले भत्काउँदा स्थानीय सर्वसाधारणमा परेको असर र प्रभावको सम्बन्धमा	काठमाडौं	
४	काठमाण्डौंको माइतिघरमा अधिवक्ता भगवती पाण्डेको अभिव्यक्तिको विरोधमा आयोजित शक्ति प्रदर्शन तथा विरोध कार्यक्रमको स्थलगत अनुगमन अभिव्यक्तिको विरोधमा आयोजित शक्ति प्रदर्शन तथा विरोध कार्यक्रमको स्थलगत अनुगमन	काठमाण्डौं	२०८०/४/२२
५	काठमाण्डौंको माइतिघरमा भएको प्रदर्शनहरुको सम्बन्धमा स्थलगत अनुगमन( आरती रावल गिरी लगायत)	काठमाण्डौं	२०८०/४/३२
६	भक्तपुरको बालसुधार गृहमा मृत्यु भएको तथा बालबालिकाहरु भागेको घटनाको अनुगमन	भक्तपुर	२०८०/५/६

७	इन्जीनियरिङ्ग अध्ययन संस्थानले गरेको शुल्क बृद्धि विरुद्ध सुलभ चापागाईंद्धारा गरिएको आमरण अनसनको सम्बन्धमा प्रारम्भिक अनुगमन	काठमाडौं	२०८०।५।९
८	अपहरण तथा शरिर बन्धक कसुरमा सजाय भुक्तानी गरिरहेका भाग्यनारायण बैढाको अवस्था सम्बन्धमा स्थलगत अनुगमन	ललितपुर	२०८०।५।१५
९	काठमाडौंको बबरमहलमा द्वन्द्वपीडितहरुले गरेको धर्ना कार्यक्रमको अनुगमन गरेको	काठमाडौं	मिति २०८०।७।१४

### ९.३. संवर्द्धनात्मक कार्यहरु :

क्र. स.	कार्यक्रमको विषय	कार्यक्रम मिति	कार्यक्रमको उपलब्धी	कैफियत
१	आयोग चौधरी ग्रुप, नेपाल यातायात व्यवसायी महासंघ, काठमाडौं उपत्यका निर्माण व्यवसायी संघ, नेपाल उद्योग परिसंघ साझा यातायात आदि नीजि क्षेत्रसँग छलफल बैठक	२०८०/०४/०८	निजि क्षेत्रसँगको सहकार्यमा मानव अधिकार शिक्षाको प्रवर्द्धन गर्ने मानव अधिकार प्रवर्द्धनमा निजि क्षेत्रको सहभागिता।	बजेट खर्च नभए को
२	आयोगका नवनियुक्त अधिकृत कर्मचारीहरुलाई प्रशिक्षण	२०८०/४/११		
३	आयोगको अभिलेख केन्द्र उदघाटन कार्यक्रमको अतिथिहरुलाई निमन्त्रणा पठाउने, फ्लो अप र रजिष्ट्रेसन	२०८०/०४/१७,१८,१९		

४	काठमाडौं मोडेल माध्यमिक विद्यालयका विद्यार्थिहरूलाई , मानव अधिकार सम्बन्धी अभिमुखीकरण र अभिलेख केन्द्र अवलोकन गराईएको	२०८०/०५/० १		बजेट खर्च नभएको
५	महाराजगञ्ज नर्सिङ्ग क्याम्पसका विद्यार्थिहरूलाई मानव अधिकार सम्बन्धी अभिमुखीकरण र अभिलेख केन्द्र अवलोकन	२०८०/०५/० ६		बजेट खर्च नभएको
६	पुर्व प्रधानमन्त्री मा. के.पी. शर्मा ओलीसहित नेकपा (एमाले) दलका प्रतिनिधी द्वारा अभिलेख केन्द्र अवलोकन	२०८०/०५/१ ८	पुर्व प्रधानमन्त्री मा. के.पी. शर्मा ओलीद्वारा आयोगको भवनको विषयमा सदनमा कुरा राखे, सरकार, विद्रोहि समुह, दलहरूलाई आयोगले खबरदारी गर्नु पर्ने, आयोगलाई क वर्गमा राख्न सबैले पहल गर्नु पर्ने, मानव अधिकारको विषयमा आयोग कडाईकासाथ प्रस्तुत हुनु पर्ने आदि विषयमा धारणा व्यक्त गरियो।	बजेट खर्च नभएको
७	जनता समाजवादी दलका अध्यक्ष मा. उपेन्द्र यादव सहित प्रतिनिधी सभा सदस्यहरू द्वारा अभिलेख केन्द्र अवलोकन	२०८०/०५/२ ४	आयोगलाई आफ्नो दल र आफुले जहिलेपनि सहयोग गर्न तयार रहेको जनता समाजवादी दलका	बजेट खर्च नभएको



			अध्यक्ष मा. उपेन्द्र यादवद्वारा व्यक्त ।	
८	Passage international को माध्यमबाट SIT का कानूनका अन्तर्राष्ट्रिय विद्यार्थीहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग र नेपालमा मानव अधिकारको अवस्थाको विषयमा Orientation Program	२०८०/०५/२६		बजेट खर्च नभएको
९	सहकार्य तथा समन्वय समितिको बैठकबाट विभिन्न ८ ओटा गैर-सरकारी संस्थाहरूसँग सहकार्य गर्ने निर्णय		मितिनी नेपाल, एकल महिला समुह, निर्वाचन पर्यवेक्षण समिति, राष्ट्रिय जनकालत मञ्च, स्वच्छ उर्जा नेपाल, कोशिश नेपाल, Legal Aid, Leo Club of Manmauju सँग सहकार्य र समन्वय गर्ने	
१०	नेपाली सेना स्वस्थ विज्ञान संस्थान, नर्सिङ्ग महाविद्यालय MN तहका विद्यार्थीहरूलाई मानव अधिकार सम्बन्धी अभिमुखिकरण र अभिलेख केन्द्र अवलोकन	२०८०/०५/३१		बजेट खर्च नभएको
११	रा.प्र.पा. अध्यक्ष तथा प्रतिनिधि सभा सदस्य मा. राजेन्द्र लिङ्गदेल् सहित सो दलका अन्य पदाधिकारीहरू द्वारा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको अभिलेख केन्द्र अवलोकन कार्यक्रम	२०८०/०६/०२	रा.प्र.पा. अध्यक्ष तथा प्रतिनिधि सभा सदस्य मा. राजेन्द्र लिङ्गदेल्द्वारा आयोगलाई क बर्गमा राख्न सबैले आ-आफ्नो क्षेत्रबाट सकारात्मक	बजेट खर्चनभएको

			भूमिका निभाउनु पर्ने कुरामा जोड ।	
१२	पोखरा नर्सिङ्ग क्याम्पसका विद्यार्थिहरुलाई मानव अधिकार सम्बन्धी अभिमुखिकरण र अभिलेख केन्द्र अवलोकन	२०८०/०६/०४		बजेट खर्च नभए को
१३	जातीय विभेद तथा छुवाछुत विरुद्धको अधिकार प्रतिवेदन लाई एक्रिडियसनको लागि अध्ययन तथा टिप्पणी तयारी	२०८०/०६/०५ देखी ७ गते सम्म		
१४	स्थानीय सरकारको लागि मानव अधिकार श्रोत पुस्तिका तथा तालिम दिग्दर्शन निर्माण कार्यक्रमको निमन्त्रणा पठाउने र संचालन	२०८०/०६/०९		Australian Aid, The Asia Foundation र NFRJ को सहकार्य तथा
१५	मानव अधिकार अभिलेख केन्द्र सञ्चालन कार्याविधि २०८०को अन्तिम खाका तयार गरी निर्णयको निम्ती टिप्पणी उठाई सचिव समक्ष पेश ।	२०८०/०६/१४	सचिवज्यूवाट कानून महाशाखालाई परामर्शको लागि तोक	
६१६	स्थानीय सरकारको लागि मानव अधिकार स्रोत पुस्तिका र म्यानुअलको परामर्श छलफल कार्यक्रमको निमन्त्रणा पत्र पठाउने कार्य	२०८०/०६/३०		Australian Aid, The Asia Foundation र NFRJ को सहकार्य

				तथा समन्वयमा
१७	जान्त्रुपर्ने कुराको अध्ययन तथा पुनरावलोकन गरी सम्बन्धित विभागमा पेश			

#### ९.४. लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणसम्बन्धी कार्यहरू:

- आयोगको लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको कार्यमा संलग्न रहेको ।
- “लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीतिको कार्यान्वयन तथा आवश्यकता” सम्बन्धी छलफल कार्यक्रम मिति २०८० असोज २१ गते सम्पन्न गरिएको थियो ।
- बाल सुधार गृहहरूको अवस्थाको अनुगमन पश्चात प्राप्त प्रतिवेदनको सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायसँग छलफल कार्यक्रम मिति २०८० असोज २३ गते सम्पन्न गरिएको थियो ।
- सडकमा व्यवसायी गरी जिविकाउपार्जन गरिरहेकालाई काठमाण्डौ महानगर पालिकाले विना विकल्प हटाएकोले सो कार्यको विरोध स्वरूप र महानगरपालिका लगायत सरकारको ध्यानकर्षणको लागि सामाजिक अभियन्ता ई लगायतका व्यक्तिहरूले गरेको राष्ट्रिय सभा गृहको मुल गेट अगाडी प्ले कार्ड सहित निरन्तर गरिरहेको धर्नाको मा सदस्य लिली थाप सहितको उच्चस्तरी टोलीको मिति २०८० असोज ९ गते अनुगमन गरेको ।
- माननीय सदस्य लिली थापासहित अनसनरत भारती मानन्धरको अवस्था सम्बन्धमा अनसनस्थल माईतीघर पुगी अनुगमन गरेको ।

#### ९.५ योजना तथा नीतिसम्बन्धी कार्यहरू :

#### ९.६ सामूहिक अधिकारसम्बन्धी कार्यहरू :

##### मानसिक स्वास्थ्यको अधिकार

- मिति २०८० साउन १८ गते मानसिक समस्या पी
- डित मेनुका श्रेष्ठलाई परामर्श दिनुका साथै कोशिस नेपाल र नेपाल प्रहरीको समन्वय, सहकार्य र सहयोगमा कोशिस नेपालको पुनस्थापना केन्द्रमा बस्ने व्यवस्था गरिएको ।

- विश्व मानसिक स्वास्थ्य दिवस २०२३ को सन्दर्भमा मानसिक स्वास्थ्य सेवाको अवस्था र मानव अधिकार सम्बन्धमा अध्ययन प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरण तथा छलफल कार्यक्रम मिति २०८०/६/२५ गते सम्पन्न भएको छ ।

### अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको अधिकार

- मिति २०८० भदौ ३ गते काठमाडौंस्थित गोकर्णेश्वर नगरपालिकाको कार्यालय, जोरपाटीले सेवा करारमा कर्मचारी लिने सम्बन्धमा प्रकाशन गरेको सूचनामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुले दरखास्त आवेदन दिन नपाउँने भन्ने सूचना अपाङ्गतामैत्री नभएको आयोगको अनुगमनबाट पाइएकोले सो सम्बन्धमा गोकर्णेश्वर न.पा.का प्रशासकीय अधिकृतसँग सम्पर्क गरी ध्यानाकर्षण गराएको । आयोगको पहलमा उक्त सूचनालाई सच्याई पुनः प्रकाशन गरिएको थियो ।
- मिति २०८०/६/२१ गते कर्मचारी संचयकोष भवन र भवन परिषरमा रहेका कार्यालयहरुमा पहुँचयुक्त अपाङ्गतामैत्री वातावरण निर्माण गर्ने सम्बन्धमा सरोकारवालासँग परामर्श बैठक सम्पन्न गर्नुका साथै कार्यक्रमको प्रतिवेदन तयार गरी पेश गरिएको ।

### आदिवासी जनजातिको अधिकार

- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग र सामाजिक सेवा केन्द्र (सोसेक) दैलेखको सहकार्यमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको सभाहलमा मिति २०८०/०५/०३ गते कर्णाली प्रदेशमा रहेका लोपोन्मुख आदिवासी जनजाति राउटेको मानव अधिकार अवस्थाबारे अध्ययन अनुगमन प्रतिवेदन मस्यौदा उपर परामर्श कार्यक्रम सम्पन्न भएको ।

### बाल अधिकार

- कीर्तिपुरस्थित एक विद्यालयमा कक्षा ६ मा अध्ययनरत छात्रामाथि होस्टेल वार्डनले कुटपीट र शारीरिक तथा मानसिक उत्पीडन गरेको भनी आयोगमा प्राप्त भएको भनिएको विषयमा अनुगमन गरि प्रारम्भिक प्रतिवेदन पेश गरेको ।

### ९.७ कानूनसम्बन्धी कार्यहरु :

### ९.८ बैठक समन्वयसम्बन्धी कार्यहरु :

माननीय अध्यक्षज्यूद्वारा वैशाख, ज्येष्ठ र असार महिनामा सम्पन्न गरिएका गतिविधिहरु

- २०८०/०४/०५, Chaired the Virtual Interaction program on Climate Change and Human Rights organized by Commission.
- २०८०/०४/०७ गते परराष्ट्र मन्त्री एन.पी. साउदसँग माननीय अध्यक्षको बैठक ।
- २०८०/०५/१२ गते बालबालिका शान्तिक्षेत्र राष्ट्रिय अभियान (सिजप)द्वारा रामेछापका कमल बस्नेतको मृत्यु भएको विषयलाई बालसुधार तोडफोड भएको र सुधारगृहबाट बालबालिकाहरु बाहिर निस्केको भन्ने विषयमा आयोगको ध्यानाकर्षण कार्यक्रममा माननीय अध्यक्षको उपस्थिति ।
- २०८०/०५/१८ गते ने.क.पा.एमालेका अध्यक्ष माननीय के.पी सँग आयोग परिषरमा शिष्टाचार भेट ।
- २०८०/०६/१७, Attended the Annual General meeting of Asia Pacific Forum, Delhi, India
- मिति २०८०/०६/१५ गते उपभोक्ता अधिकारका समसामयिक विषयहरु उपर छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रममा माननीय अध्यक्षको उपस्थिति,
- २०८०/०६/२३ गते प्रतिनिसभाका समामुख देवराज घिमिरेसँग माननीय अध्यक्षको भेट ।
- २०८०/०६/२६ गते कानून न्याय तथा मानव अधिकार समितिसँग आयोगको काम कारवाहीको सन्दर्भमा बैठक ।

## ९.९ प्रशासनिक कार्यहरु :

- आयोगको सभाहलमा हुने कार्यक्रमको व्यवस्थापन गर्ने गरेको ।
  - कर्मचारीहरुको हाजिरी तथा विदाको रेकर्डहरु राख्ने गरेको ।
  - विभिन्न मर्मत सम्बन्धी कार्यहरु गरेको ।
  - काजमा रहेका कर्मचारीहरुको पत्र मार्फत सम्बन्धीत कार्यालयमा जानकारी पठाएको ।
  - आ.व.२०८०/८१ को बस्तु तथा सेवा खरिदको लागि सूचना प्रकाशन गरी सूचिकृत फर्महरु संकलन गर्ने कार्य गरेको ।
  - आ.व. २०७९/८० को सम्पत्ति विवरण संकलन गरी पदाधिकारीज्यूहरुको प्रधानमन्त्री तथा मन्त्री परिषद्को कार्यालयमा पठाएको तथा कर्मचारीहरुको राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रको सफ्टवेयरमा इन्ट्री गरेको ।
  - मेशिनरी उपकरणहरु कम्प्युटर,प्रिन्टर्स आदि मर्मत गरिएको ।
  - आयोगको सहसचिव र उपसचिव पदको लागि यहि महिनाको अन्तिम बुधबार असोज २४ गतेका दिन गोरखापत्रमा आउने लोक सेवा आयोगको विज्ञापन सम्बन्धमा लोक सेवा आयोगको पत्र तथा माग फारम अनुसार पूर्ति गर्नु पर्ने संख्या कायम गरी का.मु.सचिव मुरारिप्रसाद खरेलको हस्ताक्षर गरी लोक सेवा आयोग पठाएको र सो विज्ञापन गोरखापत्रमा असोज २५ गते विहिवार प्रकाशन भएको ।

- आयोगमा परेको उजूरी व्यवस्थापन गर्नको लागि CMRS (Complaint Management and Reporting System) Software UNDP/SPSP को सहयोगमा निर्माण गर्ने संस्थासँग बैठक बसी उक्त Software Development को लागि आवश्यक सहयोग गर्दै गरेको ।
- आयोगको कार्यको लागि यस आयोगमा सहित प्रधानमन्त्री कार्यालय, विभिन्न मन्त्रालय तथा नेपाल सरकारका मातहतका कार्यालयमा विभिन्न बैठक तथा छलफलको लागि सहभागि भएको ।
- पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरुको वैदेशिक भ्रमणको लागि टिप्पणी तयार गर्ने तथा अन्य आवश्यक कार्यहरु गर्ने गरेको ।

## ९.१० सञ्चार, सूचना प्रविधि, प्रतिवेदन, प्राज्ञिक अनुसन्धान तथा प्रकाशनसम्बन्धी

कार्यहरु :

### प्रेस विज्ञप्ति/प्रेस नोट

	विज्ञप्तिको शीर्षक	मिति	
१	रोम विधान अनुमोदन गर्न आयोगको आग्रह	प्रेस-विज्ञप्ति १ साउन, २०८०	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार
२	आप्रवासी कामदारहरुको प्रस्थान अनुमतिमा लगाईएको रोकप्रति आयोगको गम्भीर ध्यानकर्षण	प्रेस-विज्ञप्ति ३ साउन, २०८०	आप्रवासी कामदारहरुको अधिकार
३	न्यायलयहरुमा समयमै न्यायाधीश नियुक्ति गर्न आग्रह	प्रेस-विज्ञप्ति १५ साउन, २०८०	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार
४	चिया बगानमा कार्यरत श्रमिकहरुको अधिकार सुनिश्चित गर्न आग्रह	प्रेस-विज्ञप्ति २३ साउन, २०८०	आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकार
५	लम्पी स्किनको रोकथाम र नियन्त्रण प्रभावकारी ढंगले गर ।	प्रेस-विज्ञप्ति २४ साउन, २०८०	आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकार
६	मनव अधिकार रक्षकमाथि भएको आक्रमण तथा दुर्व्यवहारप्रति आयोगको गम्भीर ध्यानाकर्षण	प्रेस-विज्ञप्ति ३० साउन, २०८०	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार

	घटनाको प्रभावकारी छानविन गरी दोषीलाई कानुनी दायरामा ल्याउन आयोगको आग्रह		
७	नागरिकहरूको अधिकारप्रति संवेदनशील हुन आयोगको आग्रह	प्रेस-विज्ञप्ति ३० साउन, २०८०	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार
८	डेङ्गु रोग नियन्त्रणमा संवेदनशील बन नागरिकको स्वास्थ्यको अधिकार सुनिश्चित गर ।	प्रेस-विज्ञप्ति ३१ साउन, २०८०	आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकार/स्वास्थ्यको अधिकार
९	अनशनरत व्यक्तिहरूको मानप अधिकारको रक्षा गर	प्रेस-विज्ञप्ति ३१ साउन, २०८०	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार
१०	बालसुधार गृहमा भएको घटनाको अनुसन्धान प्रारम्भ ।	प्रेस-विज्ञप्ति ७ भदौ, २०८०	बाल अधिकार
११	सामाजिक सद्भाव कायम राख्न आयोगको अपिल वार्ताको माध्यमबाट समस्याको समाधान खोज ।	प्रेस-विज्ञप्ति ९ भदौ, २०८०	आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकार
१२	<u>सन्दर्भ बेपता विरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय दिन (अगष्ट ३०)</u> बेपता पारिएका व्यक्तिको अवस्था सार्वजनिक गर ।	प्रेस-विज्ञप्ति १३ भदौ, २०८०	बेपता विरुद्धको अधिकार
१३	आयोगका पदाधिकारी र प्रधानमन्त्रीबिच भेटभाट तथा छलफल पेरिस सिद्धान्त बमोजिम हुने गरी नयाँ ऐन निर्माण गर्ने प्रतिबद्धता	प्रेस-नोट १९ भदौ, २०८०	
१४	राष्ट्र संघीय निकाय तथा कुटनीतिक नियोगहरूसँग छलफल मानव अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनमा सहकार्य र सहयोगको प्रतिबद्धता	प्रेस-नोट २१ भदौ, २०८०	
१५	संविधानसभा अध्यक्ष सुवासचन्द्र नेम्वाङको निधनप्रति आयोगद्वारा गहिरो दुःख व्यक्त	प्रेस-विज्ञप्ति २६ भदौ, २०८०	

१६	आयोगका पदाधिकारीहरूबाट सम्माननीय राष्ट्रपतिसँग भेटघाट	प्रेस-नोट २७ भदौ, २०८०	
१७	देशका विभिन्न भागमा घटेका घटना र अभिव्यक्तिप्रति आयोगको गम्भीर ध्यानाकर्षण  छानविन गरी दोषीलाई कानुनी दायरामा ल्याउन आग्रह	प्रेस-विज्ञप्ति २९ भदौ, २०८०	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार
१८	दोषीलाई कानुनी कारवाहीको दायरामा ल्याऊ  स्वास्थ्यको अधिकार सुनिश्चित गर ।	प्रेस-विज्ञप्ति ३१ भदौ, २०८०	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार/आर्थिक, सामाजिक तथा राजनीतिक अधिकार
१९	विद्यालय शिक्षासम्बन्धी समस्या वार्ताको माध्यमबाट यथाशीघ्र समाधान गर ।  बालबालिकाको पठनपाठनको अधिकारप्रति संवेदनशील बन ।	प्रेस-विज्ञप्ति ४ असोज, २०८०	बाल अधिकार
२०	बालसुधार गृहहरूमा देखिएको समस्याप्रति आयोगको गम्भीर ध्यानाकर्षण  आयोगबाट देशभरका सबै बालसुधार गृहको अनुगमन शुरु ।	प्रेस-नोट ९ असोज, २०८०	बाल अधिकार
२१	धर्नामा रहेका 'ई' को स्वास्थ्य अवस्थाप्रति संवेदनशील बन ।  वार्ताको माध्याबाट यथाशीघ्र समस्याको समाधान गर ।	प्रेस-विज्ञप्ति १० असोज, २०८०	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार
२२	चिकित्सकमाथि आक्रमण तथा कुटपिटका घटनाहरू बन्द गर  अत्यावश्यकस्वीय स्वास्थ्य सेवा बन्द हुने वातावरण बनाऊ ।	प्रेस-विज्ञप्ति ११ असोज, २०८०	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार/आर्थिक, सामाजिक तथा राजनीतिक अधिकार
२३	जेष्ठ नागरिकहरूको अधिकारको सुनिश्चित गर	प्रेस-विज्ञप्ति १४ असोज, २०८०	जेष्ठ नागरिकको अधिकार



२४	धार्मिक एवम् सामाजिक सद्भाव कायम गर्न आयोगको अपिल	प्रेस-विज्ञप्ति १७ असोज, २०८०	आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकार
२५	कैद माफी मिनाहा सम्बन्धमा प्रधानमन्त्रीलाई आयोगको पत्राचार	प्रेस-नोट १९ असोज, २०८०	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार
२६	आयोगका पदाधिकारी सहितको टोलीद्वारा संघीय संसदका सम्माननीय सभामुख देवराज घिमिरेसँग भेटघाट तथा छलफल	प्रेस-नोट २२ असोज, २०८०	
२७	मानसिक स्वास्थ्यसम्बन्धी उपचार सर्वसुलभ र गुणस्तरीय बनाउ ।  <u>सन्दर्भ : ३१औँ विश्व मानसिक स्वास्थ्य दिवस (अक्टोबर १०)</u>	प्रेस-विज्ञप्ति २३ असोज, २०८०	आर्थिक, सामाजिक तथा राजनीतिक अधिकार/मानसिक स्वास्थ्यको अधिकार
२८	इजरायलमा भएको घटनाप्रति आयोगको गम्भीर चासो	प्रेस-नोट २४ असोज, २०८०	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार
२९	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको काम कारबाही तथा भावी योजनासम्बन्धमा छलफल	प्रेस-नोट २६ असोज, २०८०	

- मानव अधिकार जर्नल (संवाहक) २२ औँ अङ्क प्रकाशनका लागि लेखकहरूको नामावली तयार गर्ने, पत्राचार गर्ने, संवाहक प्रकाशनसम्बन्धी सूचना तयार गरी आयोगको वेवसाइट र सामाजिक सञ्जालमा अपलोड गर्ने लगायतका कार्यहरू भइरहेको । हालसम्म ४ वटा लेखहरू सम्पादन समितिलाई प्राप्त भएको छ ।
- आयोगबाट आयोजना गरिएका विभिन्न २ वटा कार्यक्रमहरूमा सञ्चारकर्मीहरूलाई आमन्त्रण गरिएको ।
- मिति २०८० साउन ५ गते मुद्दा फिर्ता लिन सकिने व्यवस्था : मानव अधिकार र दण्डहीनता विषयमा आयोगको धारणा सम्बन्धमा पत्रकार भेटघाट तथा छलफल सम्पन्न ।
- मानव अधिकारको संरक्षण र संबर्द्धनलाई प्रभावकारी बनाउन राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले विभिन्न सञ्चार गृहहरूसँग भेटघाट तथा छलफल गरेको थियो । उक्त छलफलको प्रतिवेदन तयार गरी आयोगमा पेश गरिएको ।

- आयोगका पदाधिकारीहरूद्वारा सम्माननीय राष्ट्रपति र सम्माननीय प्रधानमन्त्रीसँग छुट्टाछुट्टै रुपमा भेटघाट गरी आयोगको स्तर निर्धारण एवम् राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको नयाँ ऐन निर्माण सम्बन्धमा भएको छलफलमा सहभागी भई प्रेस नोट तयार गरेको ।
- आयोगको सम्पूर्ण कर्मचारीहरूको कागजातहरू स्क्यान गरी अभिलेख राखिएको ।
- मानव अधिकार प्रवर्द्धन र सम्बर्द्धनमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको भुमिका २०२३ नामक वृत्तचित्रमा फोटो र भिडियो छनौट गरी अन्य आवश्यक कार्य गरेको ।
- आयोगमा आवद्ध भएका कर्मचारीहरूको फाइल स्क्यान गरेर सुरक्षित गरेको ।
- वार्षिक प्रतिवेदनको तयारीको क्रममा बैठकहरू सम्पन्न गरिएको ।
- वार्षिक प्रतिवेदनको मस्यौदा तयार गरी आयोगमा पेश गरिएको ।
- CMRS सफ्टवेयर निर्माण गर्न सरोकारवालासँग छलफल गरी कार्य भइरहेको ।
- आयोगको आधिकारिक वेवसाइटमा सबै प्रदेश तथा प्रदेश शाखा कार्यालयहरूको छुट्टाछुट्टै वेवपेज बनाउन आवश्यक कार्य गरी काम भइरहेको ।
- आयोगका सबै कार्यालयमा प्रयोग भइरहेका कम्प्युटर तथा ल्यापटपमा प्रयोग भएको antivirus को लाइसेन्स, आयोगको वेवसाइटको डोमेन नविकरण गरेको ।
- अभिलेखालय केन्द्रको लागि चाहिने फोटो छनौट गरी क्याप्सन लेखेको ।
- आयोगको अभिलेखालय केन्द्रको लागि चाहिने उपकरणको specification तयार पारेको ।
- कार्य सम्पादन मुल्यांकन कार्यमा सहयोग गरेको ।
- National Human Rights Commission Nepal organized the knowledge sharing program on the "Human Rights Based Development and World Financing" & "Refugee Issue and their Human Rights, Nepal's Perspective" 4th October 2023.
- Nepal NHRC organized the knowledge sharing program on the Budget and Human Rights at NHRC on 27th Bhadra 2080.

## ९.११.अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धसम्बन्धी कार्यहरू

### ९.१२.प्रदेश कार्यालय समन्वयसम्बन्धी कार्यहरू

- आ.व २०७९/०८० को प्रदेश कार्यालयबाट मासिकरुपमा सम्पादित गतिविधिहरू तयार गरी प्रतिवेदन महाशाखालाई उपलब्ध गराएको ।
- आ.व २०७९/०८० को प्रदेश कार्यालयबाट केन्द्रिय कार्यालयलाई पठाउनु पर्ने मानव अधिकारको अवस्था सम्बन्धी प्रतिवेदन प्रतिवेदन महाशाखालाई पठाउनका लागि समन्वय गरी प्राप्त प्रतिवेदनलाई एवं एकिकृत गरी प्रतिवेदन महाशाखालाई उपलब्ध गराएको ।

- यस आ.व २०८०/०८१ को प्रदेश कार्यालयहरूको श्रावण, भाद्र र असोज महिनाको मासिक प्रतिवेदन प्राप्त गरी कार्यालयमा दर्तभएका उजूरी, सम्पन्न गरिएका अनुगमन तथा प्रवधनात्मक कार्यको तथ्या तयार गरेको ।
- अनुसन्धान महाशाखालाई प्रदेश कार्यालयहरूबाट आवश्यक पर्ने उजूरी सम्बन्धी तथ्याहरू पठाउनका लागि प्रदेश कार्यालयसँग समन्वय र सञ्चार गरिएको
- प्रदेश कार्यालयबाट प्राप्त मासिक प्रतिवेदन अध्ययन गरी सुझाव प्रदान गरेको ।

## १०. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद

- श्री मुरारिप्रसाद खरेल-का.मु.सचिव
- प्रवक्ता, डा. श्री टीकाराम पोखरेल-सहसचिव
- सूचना अधिकारी, श्री झङ्करबहादुर रावल-उपसचिव

## ११. ऐन, नियम वा निर्देशिकाको सूची

- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८
- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजूरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०६९
- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका कर्मचारीहरूको सेवा, सर्त र सुविधासम्बन्धी नियमावली, २०७२
- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको आर्थिक प्रशासनसम्बन्धी नियमावली, २०७१
- अन्य विभिन्न निर्देशिका तथा नीतिहरू ।









राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग  
 राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग  
 राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग  
 कार्यालय कोठ नं : २१, ४००३४०१  
 खर्चको फाँटबारी

आर्थिक वर्ष: २०८०/८१  
 महिना: असोज

नेट उपरोधिक नम्बर: २१,४००३४०१  
 राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (संश्लेषित खर्च समेत)

खर्च/वित्तीय संकेत नम्बर / नाम	प्राथमिक तह स्रोत व्यहोर्ने निकाय	द्वितीय तह स्रोत व्यहोर्ने निकाय	अन्तिम बजेट	यस महिना सम्मको निक्कावा	गत महिना सम्मको खर्च	यस महिनाको खर्च	यस महिना सम्मको खर्च	पेस्की	पेस्की ज्ञातिक खर्च रकम	बाँकी बजेट
11 पारिवारिक इन्चोवरी	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मानव संरक्षण	८४४४३,०००.००	२०,१४४,३०४.३४	१०,२७४,११३.८०	९,८७०,१९०.४४	२०,१४४,३०४.३४	०.००	२०,१४४,३०४.३४	६४,२६८,६९५.६६
21 पोसाक	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मानव संरक्षण	१,४१०,०००.००	२०,१४४,३०४.३४	१०,२७४,११३.८०	९,८७०,१९०.४४	२०,१४४,३०४.३४	०.००	२०,१४४,३०४.३४	९,४३९,६९५.६६
32 चर्की भत्ता	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मानव संरक्षण	३,३८९,०००.००	६३६,०००.००	४२४,०००.००	२१२,०००.००	६३६,०००.००	०.००	६३६,०००.००	२,७५३,०००.००
34 खर्चपारीका रोक भत्ता	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मानव संरक्षण	६०४,०००.००	११२,४००.००	०.००	२७४,०००.००	२७४,०००.००	०.००	२७४,०००.००	३३१,६००.००
39 अन्य भत्ता	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मानव संरक्षण	१,०००,०००.००	११२,४००.००	०.००	२७४,०००.००	२७४,०००.००	०.००	२७४,०००.००	७२६,०००.००
12 योगदानमा आधारित निवृत्तपछि भत्ता	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मानव संरक्षण	१,०८८,०००.००	१४४,११०.६२	८०६,९४६.३८	६०४,९४६.३८	१४४,११०.६२	०.००	१४४,११०.६२	९४३,८८९.३८
13 बाँडवामा आधारित सेवा सेवा खर्च	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मानव संरक्षण	६०४,०००.००	१२७,२००.००	८४,६००.००	४२,४००.००	१२७,२००.००	०.००	१२७,२००.००	४७६,८००.००
1 पानी तथा विद्युती	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मानव संरक्षण	६०४,०००.००	१२७,२००.००	८४,६००.००	४२,४००.००	१२७,२००.००	०.००	१२७,२००.००	४७६,८००.००
2 हस्तान्तरण	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मानव संरक्षण	१,४३०,०००.००	३८९,१२१.४०	१८६,६६६.६०	२०२,४४६.६०	३८९,१२१.४०	०.००	३८९,१२१.४०	१,०४०,८७८.६०
2 इन्धन (कार्यालय खर्चको)	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मानव संरक्षण	१,४३०,०००.००	३८९,१२१.४०	१८६,६६६.६०	२०२,४४६.६०	३८९,१२१.४०	०.००	३८९,१२१.४०	१,०४०,८७८.६०
3 कार्यालय मानव खर्च	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मानव संरक्षण	१,०४४,०००.००	२४७,००१.७२	२४७,००१.७२	२४७,००१.७२	२४७,००१.७२	०.००	२४७,००१.७२	७९७,९९८.२८





खर्च/वित्तीय संकेत नम्बर / नाम	प्राथमिक तह		द्वितीय तह		अन्तिम बजेट	यस महिना सम्मको निकास	गत महिना सम्मको खर्च	यस महिनाको खर्च	यस महिना सम्मको खर्च	शेस्की	पेस्की बाहेक खर्च रकम	जो
	स्रोत व्यहोर्ने निकाय	स्रोत व्यहोर्ने मुक्तानी विधि	स्रोत व्यहोर्ने निकाय	मुक्तानी विधि								
22711 शिवालय	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मातृ	१०८०१८००	३५,१६३.००	२,०२४,०००.००	१०८०१८००	३५,१६३.००	६०,८५५.००	९६,०१८.००	०.००	९६,०१८.००	१.
28142 म. मातृ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मातृ	१०८०१८००	३५,१६३.००	२,०२४,०००.००	१०८०१८००	३५,१६३.००	६०,८५५.००	९६,०१८.००	०.००	९६,०१८.००	१.
	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मातृ	३,२२४,९६०.००	१,६१२,९६०.००	२०,५९०,०००.००	३,२२४,९६०.००	१,६१२,९६०.००	१,६१२,९६०.००	३,२२४,९६०.००	०.००	३,२२४,९६०.००	१७.
	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मातृ	३,२२४,९६०.००	१,६१२,९६०.००	२०,५९०,०००.००	३,२२४,९६०.००	१,६१२,९६०.००	१,६१२,९६०.००	३,२२४,९६०.००	०.००	३,२२४,९६०.००	१७.
स्रोतगत जम्मा		जम्मा	३०,१२१,२०१.३०	१३,६२८,२१०.५५	१४३,२८८,०००.००	३०,१२१,२०१.३०	१३,६२८,२१०.५५	१५,०२०,७०३.५५	२९,०८९,६०१.३०	२४०,७५०.००	२८,८४८,९२१.३०	११४
	११००००१-नेपाल सरकार	०१-मातृ	३०,१२१,२०१.३०	१३,६२८,२१०.५५	१४३,२८८,०००.००	३०,१२१,२०१.३०	१३,६२८,२१०.५५	१५,०२०,७०३.५५	२९,०८९,६०१.३०	२४०,७५०.००	२८,८४८,९२१.३०	११४
	११३,२८८,०००.००	०१-मातृ	३०,१२१,२०१.३०	१३,६२८,२१०.५५	१४३,२८८,०००.००	३०,१२१,२०१.३०	१३,६२८,२१०.५५	१५,०२०,७०३.५५	२९,०८९,६०१.३०	२४०,७५०.००	२८,८४८,९२१.३०	११४
	जम्मा	जम्मा	३०,१२१,२०१.३०	१३,६२८,२१०.५५	१४३,२८८,०००.००	३०,१२१,२०१.३०	१३,६२८,२१०.५५	१५,०२०,७०३.५५	२९,०८९,६०१.३०	२४०,७५०.००	२८,८४८,९२१.३०	११४

तयार गर्ने :   
नाम : .....  
पद : .....  
मिति : .....

पेस गर्ने :   
नाम : .....  
पद : .....  
मिति : .....

प्रमाणित गर्ने :   
नाम : .....  
पद : .....  
मिति : .....



नेपाल सरकार  
राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग  
राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग  
राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग  
कार्यालय कोड नं : २१४००३४०१

**खर्चको फाँटवारी**

उपरोक्त नामक: २१४०००३४  
नाम/कार्यक्रम नाम: राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग

आर्थिक वर्ष: २०८०/८१  
महिना: असोज

वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	प्रारम्भिक त्थ		द्वितीय त्थ		अन्तिम बजेट	यस महिना सम्मको निकास	गत महिना सम्मको खर्च	यस महिनाको खर्च	यस महिना सम्मको खर्च	रेस्की	रेस्की बाहेक खर्च रकम	बाँकी बजेट
	स्रोत व्यहोर्ने निकाय	भुक्तानी विधि	स्रोत व्यहोर्ने निकाय	भुक्तानी विधि								
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	६,३००,०००.००	१,१९६,८२६.४०	१९०,६७३.००	१२९,१७६.४०	१,१९६,८२६.४०	०.००	१,१९६,८२६.४०	५,१०३,१७३.६०
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	६,३००,०००.००	१,१९६,८२६.४०	१९०,६७३.००	१२९,१७६.४०	१,१९६,८२६.४०	०.००	१,१९६,८२६.४०	५,१०३,१७३.६०
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	३,००,०००.००	७२,०००.००	४८,०००.००	२४,०००.००	७२,०००.००	०.००	७२,०००.००	२,२८,०००.००
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	३,००,०००.००	७२,०००.००	४८,०००.००	२४,०००.००	७२,०००.००	०.००	७२,०००.००	२,२८,०००.००
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	१,२००,०००.००	२२४,६२४.००	२०,०००.००	१०,०००.००	२२४,६२४.००	०.००	२२४,६२४.००	९७५,३७६.००
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	१,२००,०००.००	२२४,६२४.००	२०,०००.००	१०,०००.००	२२४,६२४.००	०.००	२२४,६२४.००	९७५,३७६.००
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	३,००,०००.००	४९,९९४.००	२६,०००.००	२६,९९४.००	४९,९९४.००	०.००	४९,९९४.००	२,५०,००६.००
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	३,००,०००.००	४९,९९४.००	२६,०००.००	२६,९९४.००	४९,९९४.००	०.००	४९,९९४.००	२,५०,००६.००
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	५,२००,०००.००	२,३०९,४२६.४०	१,२९६,६४८.००	१,१०४,७८९.४०	२,३०९,४२६.४०	०.००	२,३०९,४२६.४०	२,८९०,५७३.६०
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	५,२००,०००.००	२,३०९,४२६.४०	१,२९६,६४८.००	१,१०४,७८९.४०	२,३०९,४२६.४०	०.००	२,३०९,४२६.४०	२,८९०,५७३.६०
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	५,२००,०००.००	२,३०९,४२६.४०	१,२९६,६४८.००	१,१०४,७८९.४०	२,३०९,४२६.४०	०.००	२,३०९,४२६.४०	२,८९०,५७३.६०
वित्तीय वर्ष/वित्तीय त्त नाम	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	११००००१-नेपाल सरकार	०१-माघ	५,२००,०००.००	२,३०९,४२६.४०	१,२९६,६४८.००	१,१०४,७८९.४०	२,३०९,४२६.४०	०.००	२,३०९,४२६.४०	२,८९०,५७३.६०

*(Handwritten signatures)*



नेपाल सरकार  
राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग  
राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग  
राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग  
कार्यालय कोड नं : २१४००३४०१  
खर्चको फोटोबारी

आर्थिक वर्ष: २०८०/८१  
महिना: असार

उपार्षिक नम्बर: २१४०००१४४  
ना/कार्यक्रम नाम: राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (प्रशासनिक खर्च समेत)

खर्च/वित्तीय नाम्बर / नाम	प्राथमिक तह		द्वितीय तह		अन्तिम बजेट	यस महिना सम्मको निकास	गत महिना सम्मको खर्च	यस महिनाको खर्च	यस महिना सम्मको खर्च	पेस्की	पेस्की बाहेक खर्च रकम	बोकी बजेट
	स्रोत व्यहोर्ने निकाय	मुक्तानी विधि	स्रोत व्यहोर्ने निकाय	मुक्तानी विधि								
११००००१-नेपाल सरकार	०१-मातृ		०१-मातृ		१,१४४,०००.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१,१४४,०००.००
११००००१-नेपाल सरकार	०१-मातृ		०१-मातृ		६४४,०००.००	३६४,४३८.००	३६४,४३८.००	३६४,४३८.००	३६४,४३८.००	०.००	३६४,४३८.००	२७९,५६२.००
<b>जम्मा</b>					<b>१,६००,०००.००</b>	<b>३६४,४३८.००</b>	<b>३६४,४३८.००</b>	<b>३६४,४३८.००</b>	<b>३६४,४३८.००</b>	<b>०.००</b>	<b>३६४,४३८.००</b>	<b>१,२३५,५६२.००</b>
११००००१-नेपाल सरकार	०१-मातृ		०१-मातृ		१,६००,०००.००	३६४,४३८.००	३६४,४३८.००	३६४,४३८.००	३६४,४३८.००	०.००	३६४,४३८.००	१,२३५,५६२.००
<b>जम्मा</b>					<b>१,६००,०००.००</b>	<b>३६४,४३८.००</b>	<b>३६४,४३८.००</b>	<b>३६४,४३८.००</b>	<b>३६४,४३८.००</b>	<b>०.००</b>	<b>३६४,४३८.००</b>	<b>१,२३५,५६२.००</b>

प्रेस गर्ने : .....  
नाम :  
पद :  
मिति :

प्रमाणित गर्ने :  
नाम :  
पद :  
मिति :

### १३. तोकिए बमोजिमका अन्य विवरण

- मानव अधिकार उल्लङ्घनका घटनाको अनुगमन तथा अनुसन्धानसम्बन्धी जिम्मेवारी तोकिएको,
- आयोगका सबै कार्यालयहरूका सूचना अधिकारीहरूलाई सूचना प्रकाशन गर्न पत्राचार गरिएको,
- सबै कार्यालयका सूचना अधिकारीहरूको नाम आयोगको वेबसाइटमा राखिएको ।

### १४. वेबसाइटको विवरण : [www.nhrcnepal.org](http://www.nhrcnepal.org)

### १५. प्राप्त वैदेशिक सहायता, ऋण, अनुदान एवं प्राविधिक सहयोग र सम्झौताको विवरण

- UNDP सँग March 2016 मा आयोगको रणनीतिक योजना (Strategic Plan Support Project - SPSP) मा हस्ताक्षर भई हालसम्म कार्यान्वयनमा रहेको ।

### १६. सञ्चालित कार्यक्रम र सो को प्रगति प्रतिवेदन

क्र. स.	कामको प्रकृति	सङ्ख्या	विषय	कैफियत
१. मानव अधिकार संरक्षण				
१.१	उजूरी	१०१	<ul style="list-style-type: none"><li>• राजनीतिक तथा नागरिक अधिकार</li><li>• आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक अधिकार</li><li>• यातनाविरुद्धको अधिकार</li><li>• महिला अधिकार</li><li>• बाल अधिकार</li><li>• जातीय विभेदविरुद्धको अधिकार</li><li>• अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार</li><li>• व्यक्ति बेपत्ता पार्ने कार्यविरुद्धको अधिकार</li><li>• आप्रवासी कामदार र तिनका परिवारको अधिकार</li></ul>	

१.२	अनुगमन	२१४	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ राजनीतिक तथा नागरिक अधिकार: समग्र मानव अधिकार अवस्था, कैदीबन्दीहरूको अधिकार, न्यायप्रशासन आदि</li> <li>▪ आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार: स्वास्थ्यको अधिकार, सीमा क्षेत्रका वासिन्दाहरूको मानव अधिकार, उपभोक्ताको अधिकार, प्राकृतिक प्रकोप (बाढी-पहिरो, भूकम्प) बाट विस्थापितहरूको अधिकार आदि</li> <li>▪ जेष्ठ नागरिक, महिला, बालबालिका, जातीय विभेद, सीमान्तकृत समुदायहरू, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार, आप्रवासी कामदारहरूको अधिकार मानव बेचबिखनको अवस्था आदि ।</li> </ul>	
१.३	अनुसन्धान	५०३	<ul style="list-style-type: none"> <li>• नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार: जीवनको अधिकार, यातना, बेपत्ता, बलात्कार</li> <li>• आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार: विस्थापित, पुनःस्थापना, सम्पत्ति लुटपाट, क्षतिपूर्ति,</li> <li>• महिला अधिकार, बाल अधिकार, जातीय विभेदविरुद्धको अधिकार आदि ।</li> </ul>	
१.४	निर्णयःसिफारिस	४१४	राजनीतिक तथा नागरिक अधिकार, न्याय-प्रशासन, अपहरण, विस्थापित, आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार, यातना, जातीय विभेद, महिला अधिकार आदि ।	
<b>२. मानव अधिकार संवर्द्धन</b>				
२.१.	प्रशिक्षण, अन्तर्क्रिया, छलफल, गोष्ठी, तालिम, सचेतना, प्रभातफेरी, प्रदर्शनी आदि	१७१	मानव अधिकारको अवस्था, शान्ति-सुरक्षा र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको अधिकार, सङ्क्रमणकालीन न्याय, खाद्य अधिकार, स्थानीय निकायमा विवाद निरूपण, नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार, आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार, बाल अधिकार, महिला अधिकार, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार, कोभिड-१९ र स्वास्थ्यको अधिकार, ज्येष्ठ नागरिकको अधिकार, अल्पसङ्ख्यको अधिकार, उपभोक्ताको	

			अधिकार, आप्रवासी कामदारको अधिकार, सामूहिक अधिकार, विश्वव्यापी आवधिक समीक्षा, आयोगको सिफारिस कार्यान्वयन, कानूनमा संशोधन आदि ।	
<b>३. प्रकाशन</b>				
३.१	प्रतिवेदन, जर्नल, पुस्तक, ब्रोसर	९	प्रतिवेदन, पुस्तिका, जर्नल आदि	
३.४	प्रेस विज्ञप्ति र प्रेस	३०	मानव अधिकारका विविध विषयहरू	
<b>४. मानव संसाधन</b>				
५.१	अध्यक्ष	१		
	सदस्य	४		
५.२	कर्मचारी	२२१	आयोगका सम्पूर्ण कार्यालयमा कार्यरत	

### १७. आयोगले वर्गीकरण तथा संरक्षण गरेको सूचनाको नामावली

क्र. सं.	सूचनाको विवरण	सूचना प्रवाह गर्नु नपर्नाको कारण	महल ३ मा उल्लेखित कारण ऐनको दफा ३ को उपदफा ३ सँग सम्बन्धित खण्ड	सूचना गोप्य रहने अवधि	कैफियत
१	नेपालको सार्वभौमसत्ता, अखण्डता, राष्ट्रिय सुरक्षा, सार्वजनिक शान्ति सुव्यवस्था वा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धमा गम्भीर खलल पर्ने प्रकृतिका तथ्यहरू फेला पारेको र	नेपालको सार्वभौमसत्ता, अखण्डन, राष्ट्रिय सुरक्षा, सार्वजनिक शान्ति सुव्यवस्था वा	(क)	१० वर्ष	



	त्यस्तो विषय संलग्न भएको अनुगमन प्रतिवेदन ।	अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धमा गम्भीर खलल पर्ने भएकोले ।			
२	मानव अधिकार उल्लङ्घनका घटनाको अनुगमन तथा अनुसन्धानसँग सम्बन्धित तथ्य र विवरण ।	मानव अधिकार उल्लङ्घनको अनुसन्धान, तहकीकात तथा अभियोजनमा असर पर्न सक्ने भएकोले ।	(ख)	१० वर्ष	
३	आयोगले आन्तरिकरूपमा अनुसन्धान गरिरहेको विषय ।	अनुसन्धानको गोपनीयतामा असर पर्ने भएकाले ।	(ग)	अनुसन्धान सम्पन्न नभएसम्म	
४	जातजाति वा सम्प्रदाय बिचको सुसम्बन्धमा प्रत्यक्ष असर पर्ने तथ्यहरू समेटिएको अनुगमन प्रतिवेदन ।	जातजाति वा सम्प्रदाय बिचको सुसम्बन्धमा प्रत्यक्ष असर पर्ने भएकोले ।	(घ)	१० वर्ष	
५	उजुरीकर्ताको विवरण र उजुरीको विषय तथा छानविन तहकीकात सम्बन्धी विवरण ।	छानविन, अनुसन्धान एवम् तहकीकातमा असर पर्न सक्ने भएकोले	(ख) र (ङ)	१० वर्ष	

#### १८. आयोगमा परेका सूचना मागसम्बन्धी निवेदनको विवरण

सि. नं.	सूचना माग गर्नेको नाम	माग गरेको सूचनाको विषय	माग गरेको मिति	सूचना उपलब्ध गराएको मिति	कैफियत

--	--	--	--	--	--

## १९. अन्यत्र प्रकाशन भएका सूचनाहरूको विवरण ः

आयोगका सबै प्रतिवेदन, सूचना र प्रेस विज्ञप्तिहरू आयोगको वेवसाइट आयोगको [www.nhrcnepal.org](http://www.nhrcnepal.org) ,  
आयोगको Facebook: <https://www.facebook.com/National-Human-Rights-Commission-of-Nepal-NHRC-Nepal-306820312685490/> Twitter: <https://twitter.com/NepalNHRC> र Youtube:  
<https://www.youtube.com/channel/UCxUHiAmVFDviisfXadW8oVA> मा हेर्न सकिने व्यवस्था रहेको । ...

दुर्गा पोखरेल  
सहायक सूचना अधिकारी

झङ्करबहादुर रावल  
सूचना अधिकारी

मिति : २०८० कात्तिक १५ गते ।